

Євген Львович Стрельцов,

доктор юридичних наук, доктор теології, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України

(Південний регіональний центр Національної академії правових наук України, Одеса)

СКЛАДНІ СУЧАСНІ ПРОЦЕСИ ІНТЕГРАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО, ЗАРУБІЖНОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

У статті аналізуються складні сучасні процеси правової інтеграції положень міжнародного, зарубіжного та національного законодавства на прикладі законодавства про кримінальну відповідальність. Звертається увага на спільні та відмінні аспекти такого взаємопроникнення, виділяються обов'язкові ознаки цього. Поряд із традиційними поглядами розглядаються і сучасні спроби такої інтеграції, що дає змогу запропонувати для обговорення змістовні підходи до виділення відповідних груп злочинів. Підкреслюється необхідність «взаємної» правової інтеграції.

Ключові слова: *правова інтеграція, публічне право, міжнародне, зарубіжне, національне кримінальне законодавство.*

Постановка проблеми. Складні процеси, які відбуваються сьогодні на світовому рівні, у певному регіоні або окремій державі, незалежно від їх змісту та спрямованості, потребують відповідної правової бази для їх урегулювання (у загальному розумінні цього поняття). З огляду на те, що вони відбуваються або в межах глобалізації, або у зв'язку з нею, або «супроводжу-

ючи» її, значно підвищилася роль міжнародно-правових положень у вибудовуванні такої бази, тим більш, що, на думку окремих фахівців, міжнародне право за низкою норм виступає сьогодні більш динамічним та прогресивним формально визначеним соціальним регулятором суспільних відносин, ніж національне (Б. А. Сафаров). Не вдаючись до дискусії з цього приводу, вважаємо за доцільне сказати, що, на наш погляд, будь-яка правова інтеграція, що відбувається за умови міжнародного співробітництва, значно краща так званого правового ізоляціонізму, який «природно» може мати місце при ігноруванні процесів взаєморозуміння та корисності взаємної співпраці між державами. Багато в чому це пов'язано з тим, що стрімкий розвиток інтернаціоналізації суспільних відносин, більшість з яких ще недавно входила до сфери виключно внутрішньодержавного регулювання, поява нових глобальних проблем, які потребують свого міжнародного реагування, можливо вирішити тільки на основі тісної конструктивної взаємодії більшості держав світу. Усе наведене об'єктивно підтверджує необхідність не лише приведення у відповідність, а й інтеграції (взаємопроникнення) положень міжнародного, зарубіжного та національного законодавств. Однак якщо на теоретичному рівні це сприймається з розумінням, то при реалізації цього на рівні законодавства (тобто при віднайденні організаційно-правового механізму розробки такого законодавства), правозастосовної практики існують серйозні складнощі. Зрозуміло, що, враховуючи складність означеної сучасної проблеми, слід звернутися до аналізу положень як на загальному, так і на галузевому рівні. У кримінально-правовій сфері це стосується дослідження, у першу чергу, так званих «інтегрованих» злочинів, зміст і ознаки яких важливі не тільки для кримінального права, а й для кримінології, кримінального процесу, криміналістики тощо, оскільки саме визначення конкретного злочину (групи злочинів), з усіма необхідними «супроводжувачими», створює необхідні правові основи для їх розслідування, запобігання їх вчиненню та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як було наголошено раніше, складність означеної проблеми (необхідність вивчення на загальному та локальному рівнях), її багатоаспектність об'єктивно потребують звернення не тільки до відповідних етапів інтеграції, кожен з яких має достатню часову протяжність, а й аналізу розробок, які існують у різних галузях права, у тому числі наукових положень міжнародного права, міжнародного кримінального права, внутрішньодержавного кримінального права тощо. Серед вітчизняних фахівців ці та суміжні питання в останні роки вивчали: І. П. Бахновська, М. В. Буроменський, Н. А. Зелінська, А. А. Музика, В. О. Навроцький, О. О. Житний, В. І. Ролінській, А. В. Савченко, Д. І. Крупко, М. І. Хавронюк та ін. Пам'ятаючи про корисність і нагальність розгляду інтеграційних процесів, у той же не викликає сумніву той факт, що в умовах сьогодення необхідне прове-

дення подальшого наукового аналізу проблеми поєднання міжнародних, зарубіжних та національних правових положень у вітчизняному кримінальному законодавстві, що в цілому й стало **метою** цієї публікації.

Викладення основного матеріалу. По-перше, слід визнати, що вивчення шляхів зближення законодавств може передбачати багато підходів до відповідного наукового аналізу, згідно з якими останній буде проводитися за певними (спеціально розробленими) критеріями, що дозволить обрати певні напрямки таких досліджень. У свою чергу, кожен напрямок також може бути додатково структурований. По-друге, з огляду на складність цього питання треба пам'ятати про необхідність послідовного аналізу положень, які відображають проблеми інтеграції міжнародного та зарубіжного законодавства в галузі вітчизняного публічного законодавства, зокрема, у законодавство про кримінальну відповідальність. При цьому, і це вже наступна обставина, не повинна існувати заздалегідь «погоджена» одностороння спрямованість таких процесів, коли мова йде «тільки» про вплив міжнародного і зарубіжного кримінального права на національне. Необхідно розуміти, що може існувати і так званий зворотний вплив національного законодавства на міжнародне та зарубіжне. Наприклад, існують деривативні злочини, відповідальність за які спочатку встановлюється в кримінальному законодавстві окремої країни, а вже потім із цього приводу укладається відповідний договір, де встановлення відповідальності за такі діяння стає необхідним і для інших держав, які підписали такий договір.

Взагалі, це достатньо складна річ, що передусім пов'язано з тим, процеси інтеграції в галузі публічного чи приватного законодавства в цілому, на нашу думку, мають принципову відмінність. Саме тому, перший висновок полягає в тому, що поняття, які традиційно використовуються при характеристиці таких процесів, на що вище вказували і ми, носять певну умовність. Передусім це пов'язано з тим, що таких понять (термінів) достатньо багато, причому більшість із них вживається як синоніми, що закладає основу для термінологічної плутанини. Друга проблема, уже з урахуванням ще однієї групи аргументів, в тому, що, на наше переконання, існує принципова різниця між правовою інтеграцією для галузей публічного законодавства, з одного боку, і приватного – з іншого. Це пояснюється тим, що нормами приватного законодавства врегульовуються майнові та немайнові відносини між фізичними і юридичними особами, які не мають публічного характеру, а для вирішення питань найчастіше достатньо досягнення компромісу, а отже, потрібне певне «узгодження» положень законодавства різного рівня. Відомо, що що такі відносини виникають лише за волевиявленням самих учас-

ників; що дії, які ними вчиняються, наприклад, укладення договорів купівлі-продажу, набувають юридичної сили, якщо вони є добровільним, та ін. Відносини, які базуються на юридичній рівності учасників, мають так званий горизонтальний характер, тому що безпосередньо не пов'язані з владними структурами і ним не підпорядковані. А це, у свою чергу, об'єктивно передбачає можливість (необхідність), образно кажучи, «копіювання» положень приватного законодавства на всіх рівнях його застосування, включаючи міжнародне і національне право.

У той же час, як відомо, публічне законодавство складають норми (загальнообов'язкові, формально визначені правила поведінки (зразок, масштаб, еталон), які офіційно закріплюють міру свободи і справедливості відповідно до суспільних, групових та індивідуальних інтересів (волі) населення країни), за допомогою яких переважно захищаються громадський, публічний інтерес. Однією зі сторін таких відносин є держава, яка, спираючись на силу владних велінь, забезпечує підпорядкування інших суб'єктів встановленим положенням. Тому ці норми не можуть бути змінені за ініціативи приватних чи інших осіб*.

Таким чином, аналіз публічного законодавства починається зі звернення до основних положень, які визначають зміст та ознаки держави і передусім її державного суверенітету. При цьому суверенітет як повноваддя всередині держави і незалежність від будь-якої влади в міжнародних відносинах ініціює, у свою чергу, складну проблему взаємовідносин суверенітету і міжнародного права [1, с. 151], ставить постійні питання про природу цього права, його обов'язковість для легальних державних утворень та ін. Отже, при інтеграції міжнародно-правових і зарубіжних положень у національне публічне законодавство не слід, на нашу думку, «відразу» вести мову про їх пряме «впровадження» або про їх механічне «копіювання», а особливо потрібно пам'ятати про те, що «механічне» впровадження таких положень у національну правову систему та національне галузеве законодавство не тільки може, умовно кажучи, «не личити» внутрішньому законодавству, а прямо суперечити і його нормам, існуючій правовій системі, і правовій ідеології, і правосвідомості професійних юристів і населення, що, у свою чергу, може викликати, у кращому випадку, «тільки» відторгнення такого «зовнішнього» законодавства. Це другий загальний висновок, який необхідно брати до уваги при вирішенні питань «взаємодії» міжнародного та національного права на загальному та галузевому рівнях.

* Раніше, коли попередня правова система не визнавала такого розподілу, на думку проф. Й.Д. Левіна, публічне право вважалося правом пригнічення, а приватне право – правом експлуатації.

Таким чином, «простого» копіювання міжнародного та зарубіжного, передусім публічного, законодавств національним необхідно уникати не тільки з суто правових, а й з політичних аргументів (цілого ряду) [2, с. 214–217].

Ці попередні висновки дають змогу більш предметно розглянути складні проблеми правової інтеграції, беручи перш за все до уваги «взаємовідносини» міжнародного та національного кримінального законодавства. Звернувшись з цих позицій до практики використання основних загальних положень міжнародного права, можемо помітити, що тривалий час існував так званий універсальний підхід до визначення майже всіх міжнародно-правових порушень, незважаючи на їх зміст, тяжкість, наслідки та важливість міжнародних обов'язків, які ними порушувалися. Проте поступово почала відбуватися певна диференціація таких діянь, у зв'язку з чим виникла необхідність у пошуку нових ключів до їх правової оцінки на міжнародному рівні та підсиленні впливу на тенденції вчинення таких діянь, а також осіб, які їх скоювали, та ін. Отже, починають з'являться так звані імперативні норми (лат. *jus cogens*). У ст. 53 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р. вказується, що така норма «застосовується і визнається міжнародним співтовариством держав у цілому як норма, відхилення від якої неприпустиме і яка може бути змінена тільки наступною нормою загального міжнародного права, що носить такий же характер». До імперативних норм почали, у першу чергу, відносити такі правові правила, які мали важливе значення для міжнародної спільноти. Саме тому порушення правил, які встановлювалися імперативними нормами, почало визнаватися міжнародними злочинами.

Поступово до цієї групи включаються особливо небезпечні для людства дії, зокрема, порушення принципів і норм міжнародного права; основних принципів забезпечення миру; захисту особи і життєво важливих інтересів міжнародної спільноти в цілому. У зв'язку з тим, що соціальний розвиток людства постійно продовжується, названі процеси вносять і певні корективи до визначення таких діянь та їх види. Вважається, що, якщо вперше погоджений перелік таких злочинів та розподіл їх на групи з'явився в Уставі Міжнародного воєнного трибуналу 1945 р. і був підтверджений в Уставі такого суду з Дальнього Сходу 1946 р., то зараз він існує у Римському Статуті Міжнародного кримінального Суду (в редакції від 1 липня 2002 року) [3]. До міжнародних злочинів належать: геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини, агресія та інші злочинні діяння.

Наступним етапом встановлення імперативної відповідальності за суспільно небезпечні діяння з «іноземним» елементом було виокрем-

лення групи, яка вже мала назву «злочини міжнародного характеру». До таких злочинів почали відносити передбачені міжнародними договорами суспільно небезпечні діяння, що не належать до міжнародних злочинів, але які посягають на нормальні відносини між державами і завдають шкоду мирному співробітництву в різних галузях та сферах. Їх відмінність від міжнародних злочинів полягала, у всякому разі на момент їх виокремлення, у наступному: 1) якщо суб'єктом міжнародних злочинів визнається «безпосередньо» держава або посадові особи держав, які використовують державні механізми в злочинних цілях, то суб'єктом злочинів міжнародного характеру були переважно «прості» фізичні особи; 2) якщо міжнародні злочини посягають на загальний мир і міжнародну безпеку, інтереси всього людства, то друга група злочинів – на інтереси двох або більше держав; 3) якщо в першій групі відповідальність переважно несе держава як суб'єкт міжнародного права, до якої, можливо, додається і індивідуальна відповідальність виконавця, то для другої групи в основному властива персональна (особиста) кримінальна відповідальність; 4) якщо відносно міжнародних злочинів діє міжнародна або внутрідержавна юрисдикція, то для другої групи – тільки внутрідержавна. Нині наявний поділ на відповідні види і всередині групи злочинів міжнародного характеру. У цілому визначення цих груп злочинів, їх внутрішня диференціація всередині кожної групи та ін. вже тривалий час існують на загальному та більш предметному рівні [4].

Однак, незважаючи на значні наробки, вказані положення не є загальноновизнаними, і дискусія з цього приводу триває. Наприклад, викликає певні питання винайдення трактування, яке задовольняло б усі критерії, та виокремлення таких суспільно небезпечних діянь, що скоріше має внутрідержавне кримінологічне визначення, ніж міжнародно-правове; також точаться суперечки щодо критеріїв їх систематизації всередині груп тощо. Це пов'язане з низкою обставин, які, особливо в останні роки, вимагають перегляду даних положень. Зокрема, раніше вважалося, що наявності так званого «іноземного» елемента цілком «достатньо» для виникнення в конкретній державі або групі держав зобов'язання боротьби з такими діяннями, то нині все частіше підкреслюється, що це не завжди передбачає встановлення (закріплення) такого зобов'язання. У той же час відсутність «іноземного» елемента не виключає віднесення конкретних діянь до групи злочинів міжнародного характеру, а отже, і можливості міжнародно-правової боротьби з такими злочинами. Усе це дозволяє певною мірою «ревізувати» існуюче становище, у першу чергу щодо визначення самого поняття «злочини міжнародного характеру» і виокремлення їх ознак. Це наступний висновок.

Останнім часом дуже активно обговорюються й аналізуються питання більш формального «прив'язування» цієї категорії суспільно небезпечних діянь до суто правових положень. Для цього, з нашої точки зору, є достатні аргументи. Наприклад, у деяких, передусім західних, країнах існує, якщо не інше, то в усякому разі відмінне від прийнятого у нас визначення поняття «об'єкт злочину», мова йде про необхідність обов'язкового встановлення суспільної небезпеки відповідного діяння (групи діянь) та ін. [5, с. 19]. Нормативне закріплення дефініції злочину, яке має безумовну перевагу в західному кримінальному законодавстві, «примушує» фахівців цих країн і на міжнародному рівні дотримуватися таких же вимог [6, с. 130]. Це приведе до того, що з'являються нові спроби визначення і систематизації таких злочинів. Таких визначень багато, вони в чомусь єдині, у чомусь різні. Найбільш поширеною є сучасна тенденція до виокремлення групи «конвенційних злочинів», але і тут немає достатньої погодженості. Тому зупинимось на цьому більш детально.

Почати потрібно з наступного: в основу відокремлення такої групи злочинів покладена саме наявність міжнародних зобов'язань відповідного кола держав щодо боротьби з певними злочинами, що у інших визначеннях, як вище вказувалося, не завжди чітко присутня. Оскільки таке зобов'язання закріплюється у відповідному міжнародному договорі (міжнародних договорах), то для позначення такої групи злочинів і почали використовувати поняття «конвенційні злочини»^{*}.

Наступним кроком у цій справі було виділення такої важливої обставини, на чому також наголошувалося, як: це повинні бути діяння, які не тільки вказувалися у міжнародних договорах, а й покладали на держави, які брали участь в укладенні таких договорів, обов'язок ввести відповідну норму/норми (положення) у своє кримінальне законодавство [7, с. 41].

Причому слід відмітити, що досить часто в таких міжнародних договорах закріплюються тільки ознаки відповідних суспільно небезпечних діянь, а санкції за їх вчинення кожна держава, з урахуванням такого міжнародно-правового «посилу», має самостійно встановлювати у своєму кримінальному законодавстві. Подальша деталізація виокремлення саме цієї групи злочинів дозволила більш точно визначити, що бороть-

* Конвенція – (лат. *conventio* – договір, угода) – різновид певного типу чи змісту міжнародного договору. Традиційно вважається, що конвенції регулюють увесь комплекс питань, пов'язаних із відповідним предметом договору, мають, як правило, багатосторонній характер та регулюють відносини між державами через створення взаємних прав та обов'язків.

ба зі злочинами в цілому може здійснюватися за допомогою будь-яких міжнародно-правових договорів, у тому числі і, наприклад, про надання правової допомоги, то з конвенційними злочинами – не за допомогою так званих загальних договорів, а тільки завдяки таким міжнародно-правовим зобов'язанням, в яких предметно розглядаються питання, пов'язані з правовою оцінкою відповідних суспільно небезпечних діянь, покаранням за їх вчинення та ін.

Аналіз саме таких міжнародно-правових договорів дозволяє стверджувати, що відповідні положення закріплені у багатьох з них. Якщо спробувати хоча б приблизно порахувати їх кількість, то починаючи з 20-х років минулого століття можна вийти на рівень біля 40 таких договорів, в яких, і це потрібно відмітити, існує визначення не тільки «поодиноких», а і певних груп злочинних діянь. Цей факт, до речі, підкреслює, по-перше, їх велику кількість, а, по-друге, створює можливість для вивчення цих договорів саме в такому напрямку.

З огляду на сказане наступний висновок може виглядати так.

До цієї групи потрібно віднести такі суспільно небезпечні діяння, які прямо визнаються злочинними в міжнародно-правових договорах.

Вказані положення міжнародно-правових договорів обов'язково мають знайти відображення в національному законодавстві. Причому, і на це потрібно звернути увагу, наявність у міжнародно-правовому договорі положень, які характеризують таке діяння, так би мовити, у повному обсязі (поняття діяння та санкції за його вчинення), або тільки частково (тільки поняття діяння), не впливає на необхідність встановлення «погодженої» відповідальності у національному законодавстві.

Проте, пам'ятаючи про наведені вище складнощі, які можуть виникати «у взаємовідносинах» між державним суверенітетом і положеннями міжнародного права, додамо, відповідні положення міжнародно-правових договорів, котрі потім мають знайти своє «відображення» у нормах національного законодавства, повинні бути ретельно виписані. Такий підхід передбачає, що вони мають, з одного боку, бути чітко прописані, а, з іншого – давати можливість національному законодавцю отримати відповідну варіативність при закріпленні таких положень у національному законодавстві. І знову наголосимо, що механічне копіювання при цьому потрібно заздалегідь виключити. Існують різні форми такої реалізації. Наприклад, не деталізуючи, зауважимо, що зобов'язання запровадити в національне законодавство відповідне міжнародне положення може мати різний формальний «зовнішній» вигляд (йдеться про різні форми), а саме: 1) це може бути, умовно кажучи, «дослівне», з урахуванням вищевказаного, відображення таких положень; 2) загальне закріплення в національному законодавстві «тільки» відсилань

до відповідних положень міжнародного або зарубіжного законодавства; 3) використання в національному законодавстві загальних складів злочинів, які одночасно будуть «перекривати» і національні склади, і відповідні конвенційні положення. Розуміння цього дасть змогу зберегти змістовну спрямованість вказаних міжнародно-правових положень при їх відображенні у національному кримінальному законодавстві.

Вважаємо за необхідне ще раз наголосити на складності цього процесу. Наприклад, останні події, пов'язані з інтеграцією положень міжнародно-правових договорів в українське кримінальне законодавство, викликали низку дискусій, зокрема, стосовно розділів Особливої частини КК, куди їх було розміщено; погодження понять традиційного визначення родового об'єкта злочинів цієї групи та об'єктів «новітніх» злочинів тощо. Наведене дає змогу говорити про те, що дослідження саме в такому напрямку потрібно продовжити.

Отже, це тільки первісний етап вивчення цієї групи злочинів, який має бути присвячений встановленню багатьох напрямків інтеграції міжнародно-правових та зарубіжних правових норм у національне законодавство, включаючи їх зміст, сутність, ознаки, систематизацію.

Аналізуючи складну проблему взаємовідносин між такими напрямками законодавства, у той же час не потрібно виключати і так званий зворотний вплив національного законодавства, у тому числі і кримінального, на зарубіжне і міжнародне, про що вище вказувалося. Окремі фахівці вважають, що «понадсуспільство», яке створюється у процесі глобалізації, буде представляти собою не так звану горизонтальну соціальну систему, а чітку вертикаль з усіма ознаками, які включають у себе: систему з відносинами панування і підпорядкування, лідерства; керованих і керуючих (Ю. М. Солодухін). Тому відсутність такого зворотного впливу, у нашому випадку при інтеграції законодавства, може зумовити виникнення не тільки суто спеціальних правових проблем, а й викликати політичні питання, які багато в чому пов'язують із так званою «вестернізацією» нашого законодавства, що не завжди може мати ефективну реалізацію через низку вагомих причин. Не розвиваючи ці положення, які заслуговують на окреме детальне дослідження, потрібно зазначити, що будь-яка міжнародна співпраця передбачає її добровільність. Відсутність цього може породити й ідеологічні обставини, які не завжди позитивно впливають на процеси інтеграції.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інтеграція, у тому числі й правова, повинна бути вигідна усім її учасникам, що має передбачати формування оптимального варіанта (варіантів) такого співробітництва. При цьому складність процесів, які зараз відбуваються на різних рівнях людської цивілізації, зумовлює не тільки необхідність

об'єктивного погодження міжнародного та національного регулювання, у тому числі й правового, таких суспільних «операцій», а й відповідного державно-правового впливу на суспільно небезпечні діяння, які посягають на найбільш важливі загальнолюдські цінності. Звернення в цій публікації до спроб встановити інші критерії та обставини для виділення відповідної групи (груп) міжнародних та зарубіжних злочинів, які згідно з міжнародними зобов'язаннями держава повинна інтегрувати в національне законодавство, не означає, що тим самим скасовується напрацьована система міжнародних злочинів, злочинів міжнародного характеру, їх внутрішня систематизація. Складність і неоднозначність усіх процесів, які пов'язані з оцінкою динаміки таких злочинів, їх кримінологічною характеристикою, продуктивністю законодавства та практикою боротьби з ними, встановленням інших суттєвих ознак та обставин, які відображають усе це соціально-правове різноманіття, об'єктивно підштовхує до пошуку нових, можливо, більш продуктивних шляхів, зокрема, й удосконалення такого законодавства. Тому положення, які викладені у цій публікації, скоріше запрошують до продовження обговорення зазначеної в ній складної проблеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Janis M. Introduction to International Law / M. Janis. – Boston, 1993 – 350 p.
2. Стрельцов Є. Л. Принципові змістовні «акценти» міжнародно-правової інтеграції / Є. Л. Стрельцова // Зближення національних правових систем та їхня взаємодія з міжнародним правом: матеріали круглого столу. – Одеса: Астропринт, 2012. – 224 с.
3. Римський статут : А/CONF.183/9 від 17 липня 1998 р., зі змін. на основі протоколів від 10 листопада 1998 р., 12 липня 1999 р., 30 листопада 1999 р., 8 травня 2000 р., 17 січня 2001 р. і 16 січня 2002 р., набрав чинності 1 липня 2002 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki>.
4. Стрельцов Є. Л. Економічні злочини: міжнародні та внутрідержавні проблеми / Є. Л. Стрельцов; передмова проф. Джеса Мегхена (Іллінойський університет, США). – Одеса, Астропринт, 2001. – 476 с.
5. Вессельс Йоханнес. Уголовное право ФРГ: учебник / Йоханнес Вессельс, Вернер Бойльке; под ред. Л. В. Майоровой: пер. с нем. Я. М. Плошкиной. – 3-е изд. с доп. и изм. – Красноярск: РУБЦ ЮО, 2006. – 368 с.
6. Фридман Л. Введение в американское право / Л. Фридман; под ред. М. Калантаровой: пер. с англ. – Москва, 1993. – 286 с.

7. Лукашук И. И. Международное право. Особенная часть: учеб. для студентов юрид. ф-тов и вузов / И. И. Лукашук; Рос. акад. наук, Ин-т государства и права, Академ. правовой ун-т. Изд. 3-е, перераб и доп. – Москва: Волтерс Клувер, 2005. – 544 с.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2016.

Евгений Львович Стрельцов,

доктор юридических наук, доктор теологии, профессор, член-корреспондент Национальной академии правовых наук Украины, заслуженный деятель науки и техники Украины (Южный региональный центр Национальной академии правовых наук Украины, Одесса, Украина)

СЛОЖНЫЕ СОВРЕМЕННЫЕ ПРОЦЕССЫ СООТНОШЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО, ИНОСТРАННОГО И НАЦИОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА

В статье на примере уголовного законодательства анализируются современные проблемы правовой интеграции. Наряду с выделением традиционных групп таких преступлений предлагаются и новые подходы к проведению такой интеграции.

Ключевые слова: *Правовая интеграция, публичное право, международное, иностранное, национальное уголовное законодательство.*

Yevhenii L. Streltsov,

Doctor of Law, Doctor of theology, Professor, corresponding member of the National Academy of Law Sciences of Ukraine, Honored worker of science and technology of Ukraine (South Regional Center of the National Academy of Law Sciences of Ukraine, Odessa, Ukraine)

COMPLEX MODERN PROCESSES OF INTEGRATION OF INTERNATIONAL, FOREIGN AND NATIONAL LEGISLATION

Problem's setting. *Complex events that take place at the present time on the global level, in the region or any state, irrespectively from their content and direction, require the existence of necessary base for their regulation in the general sense of this term. Due to the fact that such events can have different in its "geographical" nature, it should include the relevant provisions of international, foreign and national legislation. To counteract criminal manifestations this should occur at all and at the stated levels of criminal legislation. It should be noted that we have sufficient experience in criminal legislation. However, the dynamics of these processes in space, including the negative content, require addressing to this problem at the modern stage of perfection of such a base.*

Analysis of recent research and publications. *The complexity of such a study has a number of circumstances, which are largely related to the timing of development of the criminal legislation, to different branches of legislation that regulate such processes: international, international and criminal, national. Among Ukrainian specialists who have studied these and similar problems, we should point out: I. P. Bakhnovska, M. V. Buromenskyi, N. A. Zelinska, A. A. Muzyka, V. A. Navrotskyi, A. A. Zhytnyi, V. I. Rolinskyi, A. V. Savchenko, D. I. Krupko, M. I. Khavroniuk and others. Despite the usefulness of these studies, modern processes require additional special addressing to this problem.*

The main part. *The author of the article analyzes the problems of consistent establishment of criminal liability for several groups of international socially dangerous acts, in particular for international crimes and crimes of international nature. Special attention is paid to the fact that recently rather new types of crimes, first of all, the so-called “conventional” are allocated from these and other groups according to a variety of formal and content features. The notion of these crimes, their features and their correlation with existing types of crimes has been revealed. Attention is paid to the possible controversial provisions related to their evaluation.*

Conclusions. *The study of this problem led to the following conclusions. The complexity of the impact on the negative processes that currently take place at all levels of human coexistence, including on the crime, requires a whole range of interrelated activities. The first is the development of the necessary legal base at the international level, the level of foreign countries, the national level. The second, the existence of such legal provisions in international and foreign criminal legislation should be objectively assessed in each democratic state, and therefore necessary measures must be taken before including them into national legislation and conditions for their effective legal implementation must be created. The provisions set out in this article both study this problem and also invite to further scientific discussion.*

Key words: *legal integration, public law, international, foreign, national criminal legislation.*